

МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМДА ИНТЕРАКТИВ МЕТОДЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ

Умирбоева Мунира Рузаматовна
Жиззах шаҳар мактабгача таълим
булимига қарашли 10-сон услубчи, тарбиячи

Сидикова Шохиста Нейматовна
Жиззах шаҳар мактабгача таълим
булимига қарашли 10-сон тайёрлов гуруҳи тарбиячиси

Аннотатсия. Мақолада Мактабгача таълим ташкилотларида тарбиячилар томонидан педагогик жараёни ташкил этишда интерактив методлардан фойдаланишнинг самарали усуллари кўрсатилган.

Калит сўзлар: машғулоти, таълим, тадқиқот, инноватсия, интерактив, рефлексия, энергайзер.

Аннотация. В данной статье освещена использование интерактивных методов при организации педагогического процесса.

Ключевые слова: занятия, образования, исследования, инноватсия, интерактив, рефлексия, энергайзер.

Annotation. This article reports the directions of using of interactive methods in organizing pedagogical processes in kindergartens.

Keywords: training, education, research, innovation, interactive, reflection, energiser.

Сўнгги йиллардаги таълим-тарбия мазмуни, шакли восита ва методларни янгилашга эътибор бериш мактабгача таълимга оид инноватсияларни излаш, уни таълим-тарбия жараёнига, тарбиячиларнинг педагогик фаолиятига киритиб боришда малака ошириш тизимининг аҳамияти каттадир. Айниқса, педагогик жараёнга илғор педагогик технологияларни татбиқ этиш, инноватсияларни жорий этиш ўқитувчи ва тарбиячиларни замонавий усуллардан фойдаланиш, кўникма ва малакалари билан қуроллантириш малака ошириш тизими олдида қўйган вазифалар замирида амалга оширилмоқда.

Мактабгача таълим ташкилотларида интерактив усуллардан “Ақлий ҳужум”, “Ролли ўйин”, “Кичик гуруҳларда ишлаш”, “Баҳс-мунозара”, “Галерияга сайр”, “Кластер”, “Бумеранг”, “Энергайзерлар”дан фойдаланиш мумкин. Тарбиячи машғулоти ўтказиш жараёнида машғулотнинг боши ва охирида мавзу юзасидан болаларнинг тушунчаларини аниқлаш ҳамда олган билимларини мустаҳкамлаш учун ақлий ҳужум усулидан фойдаланиши мумкин². “Кичик гуруҳларда ишлаш” – болаларнинг ўзаро мулоқот ва фикр алмашувига асосланади. Бунда гуруҳга таҳлил қилиш, текшириш асосида берилган мавзу

ишлаб чиқилади. “Ролли ўйинлар”да болаларга бирор муаммоли вазият берилади. Болалар бу метод ёрдамида (реал ҳаёт) ҳолатларини қайта жонлантирадилар.

Юқорида келтирилган интерактив усуллар ва методлардан фойдаланиш мактабгача таълим сифати ва самарадорлигига эришишда муҳим аҳамият касб этади.

Шунингдек, мактабгача таълим муассасасида болаларни машғулотга қизиқишини ташкил этишда болаларнинг ўзига хос белгиларга эга бўлган ёшга доир хусусиятлари ва эҳтиёжларини ҳисобга олиш муҳим аҳамият касб этиши қайд этилади³.

Юқоридагилардан келиб чиққан ҳолда, интерактив усулларни қўллаб, тайёрлов гуруҳида тажриба - тадқиқот машғулотининг тарбиячи томонидан тайёргарлик модули ва машғулоти ишланмасидан намуна келтирамиз⁴.

Тарбиячининг машғулотга тайёргарлик модули

Соҳа: Билиш жараёнини ривожлантириш Машғулоти мавзуси: Ҳаво билан таништириш	
Мавзу мақсади: Болаларни теварак атроф билан таништириб бориш, ҳаво ҳақидаги тасаввурларни шакллантириб бориш, луғат бойлигини ошириш, бадиий эстетик қарашлари ва мустақил ижодий қобилиятларини ривожлантириш Вазифалари: 1. Таълимий. Болаларнинг ҳаво ҳақидаги тасаввур- ларини шакллантириш. Тарбиявий: ҳаво ва сув билан ишлашда эҳтиёткорликни тарбиялаш. Ривожлантирувчи: Болаларни амалий тажрибаларни ўтказиш асосида мустақил ҳулоса чиқариш ва фикрлаш доирасини кенгайтириш.	Болалар эгаллаши лозим бўлган асосий тушунчалар: ҳаво ҳақида маълумотга эга бўладилар; ҳавони тутиш усулини ўрганади; ҳаво хусусиятларини билиб олади; инсон танаси ичида ҳам ҳаво мавжуд- лигини тажрибаларда аниқлайдилар.
Машғулотнинг технологик харитаси: Ҳаво ҳақида нималарни биласиз? “Ақлий ҳужум” – 3 дақиқа (топишмоқ орқали); Лабораторияда ҳаво орқали тажрибалар ўтказиш – 20 дақиқа Энержайзер – 3 дақиқа. Рефлексия – 4 дақиқа.	Машғулоти учун керакли жиҳозлар: палиетилин халталар (болалар сонига қараб), гуаш (буёқлар), шаҳарлар, стакан ва найча, сандиқча, тоғорача тош, тахтача ва майда предметлар.

Мавзу: Ҳаво билан таништириш.

Машғулотнинг бориши:

Тарбиячи: Болалар бугун мен сизларга тадқиқот билан шуғулланадиган олимлар ролини бажариш имкониятини бераман. Ҳозир мен сизларга бир топишмоқни айтаман. Топишмоқнинг жавобини топсангиз тадқиқот нима билан ўтказилишини билиб оласиз.

Кўкрагимизга бурун орқали ўтади, Яна орқага қайтиб чиқади.

У кўринмас, бўлсада, У сиз бизга ҳаёт йўқ. Болалар: Ҳаво

Тарбиячи: Айтингчи, атрофимиздаги ҳавони кўрагимиз?

Болалар:Йўқ кўрмаймиз.

Тарбиячи: Болалар ҳавони кўриш учун биз лабораторияга борамиз (болалар оқ фартукни тақиб стол атрофига турадилар). Ҳавони билиш учун уни тутишимиз керак.

Тажриба 1. “Кўринмасни тут”

Тарбиячи: Ҳаммангиз стол устидаги палиетилин халтани кўлингизга олинг, унда нима бор.

Болалар: У бўш.

Тарбиячи: Уни олиб бир неча марта пуфлаймиз, энди уни бураймиз, халта ҳавога тўлди, ҳаво тўлдирилган халтача ёстикқа ўхшайди. Ҳаво бутун ёстикчага ўрнашиб халтачани эгаллади. Агар биз уни ечиб юборсак нима бўлади.

Болалар: Халтадаги ҳаво чиқиб кетади буюм ўз ҳолига қайтади.

Тарбиячи: Ҳавони сезиш учун уни тутишимиз керак экан, биз бунга эришдик. Биз ҳавони тутдик.

Тажриба 2. “Пуфлаш машқи”

Тарбиячи: Сизнинг олдингизда сув солинган стакан, стаканга солинган найчани пуфлаймиз ва нима содир бўлишини кузатамиз.

Болалар: Майда пуфакчалар ҳосил бўлади.

Тарбиячи: Биз пуфлаганимизда ҳаво чиқиб сувда пуфакчалар ҳосил бўлади. Демак, ҳавони яна бир бор кузатдик.

Тажриба 3. “Учар шарлар”

Тарбиячи: Болалар қаранглар, бугун машғулотимизга учар шарлар келишибди. Биттаси қувноқ тўла ва қип-қизил, иккинчиси ранги оқарган, озғин ва хафа. Сиз нима деб ўйлайсиз иккинчи шар нега унақа?

Болалар: Унинг ичида ҳавоси йўқ чиқиб кетган, бу шар дум-думалоқ бўлиши учун уни пуфлаш керак.

Тарбиячи: Сиз нима деб ўйлайсиз биз шарни пуфласак шарнинг ичида нима пайдо бўлади.

Болалар: Ҳаво

Тарбиячи: Энди кафтларимизни оғзимизга кўйиб нафас чиқарамиз, нимани ҳис қилдингиз.

Болалар жавоби: Кафтимизга ҳаво текканини.

Дидактик ўйин.

“Чўқади, чўкмайди”

Болалар: Навбати билан сандиқчадан тош, тахтача бошқа майда предметларни тоғорачадаги сувга ташлаб кўрадилар.

Тарбиячи: Болалар кўрдингизми ичида ҳавоси бор предметлар сув устида қалқийди.

Энержайзер. “Қувноқ шарчалар”

Ўйиннинг бориши: Ушбу ўйин учун 6 та, 8 та шар керак бўлади.

Иштирокчилар “санама” айтиш орқали 3 ёки 4 гуруҳга бўлинадилар. Ҳар бир гуруҳ аъзолари давра қуриб, бир-бирларининг қўлларини маҳкам ушлайдилар. Тарбиячи ҳар бир гуруҳга бир нечта шар беради. Уларнинг вазифаси қўлларини қўйиб юбормасдан шарларни ҳавода иложи борида кўпроқ ўйнатишдан иборат. Ерга тушган шарни олиш мумкин эмас. Шарларни узок вақт ҳавода ушлаб ўйнатган гуруҳ ғолиб деб топилади.

Тажриба 4. Томчини шишир. Ҳаво билан расм чизиш.

Тарбиячи: Қоғозга дарахт чизамиз, бунинг учун сувни кўпроқ ишлатамиз. Буёқли суюқ найчани оламиз, найчанинг пастки учини расм марказига йўналтирамиз сўнгра куч билан пуфлаймиз, кейин буёқни ҳар томонга пуфлаймиз. Қаранглар, қандай қилиб буёқ ҳар томонга тарқаяпти. Бу нимага ўхшайди?

Болалар: Дарахтга ўхшайди. Тарбиячи: Бу сизга ёқдими? Болалар: Ҳа

Тарбиячи: Сизлар зўр ҳаво изловчиларсиз. Изланишларимиз натижасида қуйидагиларни билиб олдик.

Бизнинг атрофимизда ҳаво борлигини;

Ҳавони тутиш усулини;

Ҳаво сувдан енгил;

Ҳаво предметлар ичида ҳам бор;

Ҳаво инсон танаси ичида ҳам мавжуд. Шу тариқа машғулоти якунланади.

Демак, мактабгача таълим ташкилотларида тарбиячилар белгиланган педагогик вазият учун кетадиган тахминий вақтни аниқ белгилаб олиши, машғулоти интерфаол усуллардан фойдаланиб, технологик харита асосида кетма-кетликни тўғри белгилаши даркор.

Хулоса қилиб шуни айтиш мумкинки, тарбиячи томонидан қўлланиладиган интерактив усуллар болалар-нинг қизиқиши ва эҳтиёжларини қондирадиган даражада ташкил этилиши мактабгача таълимнинг сифатини оширувчи муҳим омил ҳисобланади.

Зеро, яхши муаллим – сифатли таълим демак.

Фойдаланилган адабиётлар:

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикаси халқ таълими тизимини 2030-йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги 2019-йил 29-апрел №ПФ-5712-сон Фармони.

Ишмухамедов Р.Ж., Абдуқодиров А., Пардаев А. Тарбияда инновацион технологиялар (таълим муассасалари ўқитувчилари, тарбиячилари, гуруҳ раҳбарлари учун амалий тавсиялар). – Т.: Истеъдод, 2010.

Илк ва мактабгача ёшдаги болалар ривожланишига қўйиладиган давлат талаблари. – Т.: 2018.

Ирисова С. Мактабгача таълимни ривожлантиришда интерактив методлардан фойдаланишнинг аҳамияти.// Замонавий таълим. 2016-йил. № 3.Б. 56-61.